

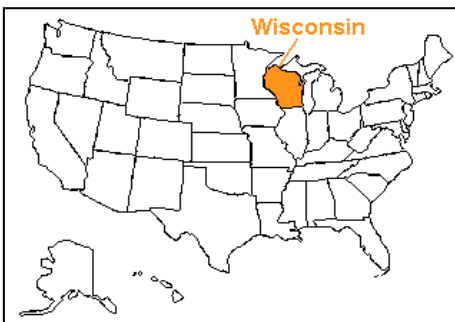
AMERIKA, AMERICA

over emigranten naar de Verenigde Staten van Amerika
een serie artikelen door **Willem Keeris**

Deel IX, Wisconsin

In eerdere afleveringen hebben we gezien dat de eerste (geslaagde) groeps-emigratie van Nederlandse Katholieken naar Amerika, de groep betrof die onder leiding stond van Theodorus van den Broek in 1848. Dat men naar Wisconsin ging kwam enkel en alleen door het feit dat Van den Broek daar al een aantal jaren missioneerde onder de Indianen en in Little Chute zijn eigen kerkje had.

Wisconsin is niet de meest bekende staat van Amerika en soms vragen mensen mij in welke staat dat ligt als ik ze vertel dat ik naar Wisconsin ga. Daarom in deze aflevering wat meer informatie over die staat zelf.

Wisconsin ligt in het middenwesten (*Midwest Region*) van de Verenigde Staten en grenst in het noorden aan *Lake Superior* en de "U.P." (*Upper Peninsula* van Michigan), in het oosten aan *Lake Michigan*, in het zuiden aan Illinois en in het westen aan Iowa en Minnesota, waarbij de grens gevormd wordt door de Mississippi en de St. Croix rivier.

Het heeft een oppervlakte van bijna 170.000 km² (bijna 65.500 *mile*²) waarvan ongeveer 83 % uit land en 17 % uit water bestaat. Er wonen ruim 5,7 miljoen mensen, wat neerkomt op een bevolkingsdichtheid van 35 personen per km². Ter vergelijking: Nederland heeft een oppervlakte van ruim 41.500 km² met een inwoneraantal van ruim 16,8 miljoen en dus een bevolkingsdichtheid van ruim 400 personen per km². Wisconsin is dus ruim 4 keer groter dan Nederland, maar hier zijn bijna 3 keer zoveel inwoners. De staat is genoemd naar de langste rivier, de Wisconsin rivier, en de bijnaam is "*Badger State*". Een *badger* is een das (dier).

De hoofdstad is Madison, gelegen op een landengte tussen twee meren, en de grootste stad is Milwaukee, waar Harley-Davidson in 1903 motoren begon te bouwen.

Wisconsin ligt in de *Central* tijdzone en het tijdsverschil met Nederland is 7 uur. En ofschoon Green Bay op ongeveer dezelfde hoogte ligt als Grenoble in Frankrijk heerst er in Wisconsin een landklimaat. De staat is vrij vlak met glooiende heuvels, die in het zuidwesten wat hoger zijn.

Wisconsin is nu een landbouwstaat en de belangrijkste kaasproducent in de Verenigde Staten (er wordt zelfs Gouda kaas gemaakt); het wordt ook wel de “*Dairy State*” (zuivelstaat) genoemd.

Vlag met het motto “*Forward*”

Geschiedenis.

Het gebied wat we nu kennen als Wisconsin was van oudsher de woonplaats van diverse Indianenstammen, zoals de Ho-Chunk, de Chippewa (of Ojibwe) en de Menominee in de buurt van Green Bay. Later kwamen de Oneida's uit New York ook in dat gebied wonen. De eerste blanke die Wisconsin bezocht was de in Frankrijk geboren Jean Nicolet (1598-1642), die in 1634 bij *Red Banks*, bij Bay Settlement, iets ten

noordoosten van Green Bay, aan land ging (zie afbeelding). Hij was met een aantal metgezellen in een kano vanuit wat nu Canada is, via de straat van Mackinac en het Michiganmeer, naar het

zuidwesten afgezakt, op zoek naar een doorgang naar de grote of stille oceaan. Een volgende Europeaan die het gebied bezocht was Claude Allouez (1622-1689) een missionaris van de Jezuiten orde, die in 1671 de missie van St. Francis Xavier stichtte bij *Rapides des Pères*, nu De Pere.

Daarna kwamen Jacques Marquette (1637-1675), ook een missionaris van de orde van de Jezuiten, en Louis Jolliet (1645-1700), pelsjager en ontdekkingsreiziger, naar Green Bay. Zij landden er in 1673 en waren op zoek naar de Mississippi rivier, die ze ook vonden. Op hun terugweg kwamen ze langs de missie van St. Francis Xavier waar Marquette enige tijd bleef terwijl Jolliet terugging naar Canada.

Nicolas Perrot (1644-1718), kwam al in 1667 naar *Baie des Puants*, nu Green Bay, en kwam daar in 1685 weer terug als commandant voor de Fransen die het gebied toen in bezit hadden, en speelde een belangrijke rol in het bewaren van de vrede tussen de diverse Indianen-

stammen.

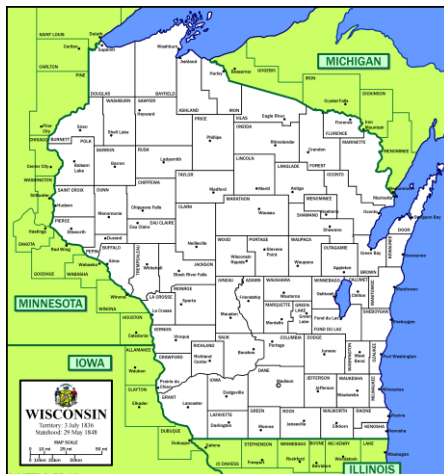
Er kwamen steeds meer Europeanen naar het gebied waar ze actief waren als pelshandelaren. In 1763 namen de Britten de controle over, na een 7 jaar durende oorlog met de Fransen. Later werd de onafhankelijkheidsoorlog (1775-1783) uitgevochten wat resulteerde in de onafhankelijk van de Verenigde Staten, die toen uit 13 staten bestond. Officieel stond Wisconsin nu onder Amerikaanse invloed maar het duurde nog tot 1814 voordat de Britten daar daadwerkelijk verdwenen waren. Ondertussen waren er steeds meer kolonisten naar Wisconsin gekomen, met name Ieren en Duitsers, die vaak werkten in de loodmijnen in het zuidwesten van Wisconsin. Om ruimte te scheppen voor deze blanken werden er verdragen met de Indianen gesloten, die daardoor steeds meer land moesten opgeven.

Charles de Langlade (1729-1801) was de eerste blanke die permanent ging wonen in Wisconsin. Hij vestigde zich in de 1760's in het huidige Green Bay waar hij al eerder een handelspost had. Hij wordt dan ook wel de "*Father of Wisconsin*" genoemd.

Het huidige Wisconsin maakte eerst deel uit van het *Northwest Territory* (tot 1800), daarna van het *Indiana Territory* (tot 1809), later van het *Illinois Territory* (tot 1818), nadien van het *Michigan Territory* (tot 1836) en tenslotte van het *Wisconsin Territory* (tot 1848), totdat het op 29 mei 1848 toegelaten werd als de 30ste staat van Amerika. Dat was drie dagen nadat de eerste immigranten uit Nederland aankwamen in Little Chute. Doordat het gebied nu een erkende staat was, kon Wisconsin zichzelf besturen en

meer invloed uitoefenen op de federale regering.

Al voor Wisconsin een Amerikaanse staat werd, kwam in het noorden de houtindustrie op gang voor de productie van timmerhout (*lumber*) en later voor de productie van papier. Vooral in de *Fox River Valley* kwamen veel

papierfabrieken (*papermills*) omdat er goedkope waterkracht voorhanden was. Veel Nederlandse emigranten hebben later in die industrie gewerkt.

Wisconsin is verdeeld in *Counties*. In 1820 waren er nog twee, in 1836 vier, en in 1848 waren er 29, waarna het aantal gestaag is toegenomen met de stijging van het bevolkingsaantal. Sinds 1961 zijn er in totaal 72 *Counties*.

Meer weten?

Bobbie Malone & Kori Oberle, *Wisconsin Our State, Our Story* (Wisconsin Historical Society Press, 2008)

Erika Janek, *A short history of Wisconsin* (Wisconsin Historical Society Press, 2010)